Gramatiku neřešte, mluvte

INSPIRACE Anglicky se školáci nemusí učit jen v hodinách angličtiny, ale i během prvouky nebo tělocviku

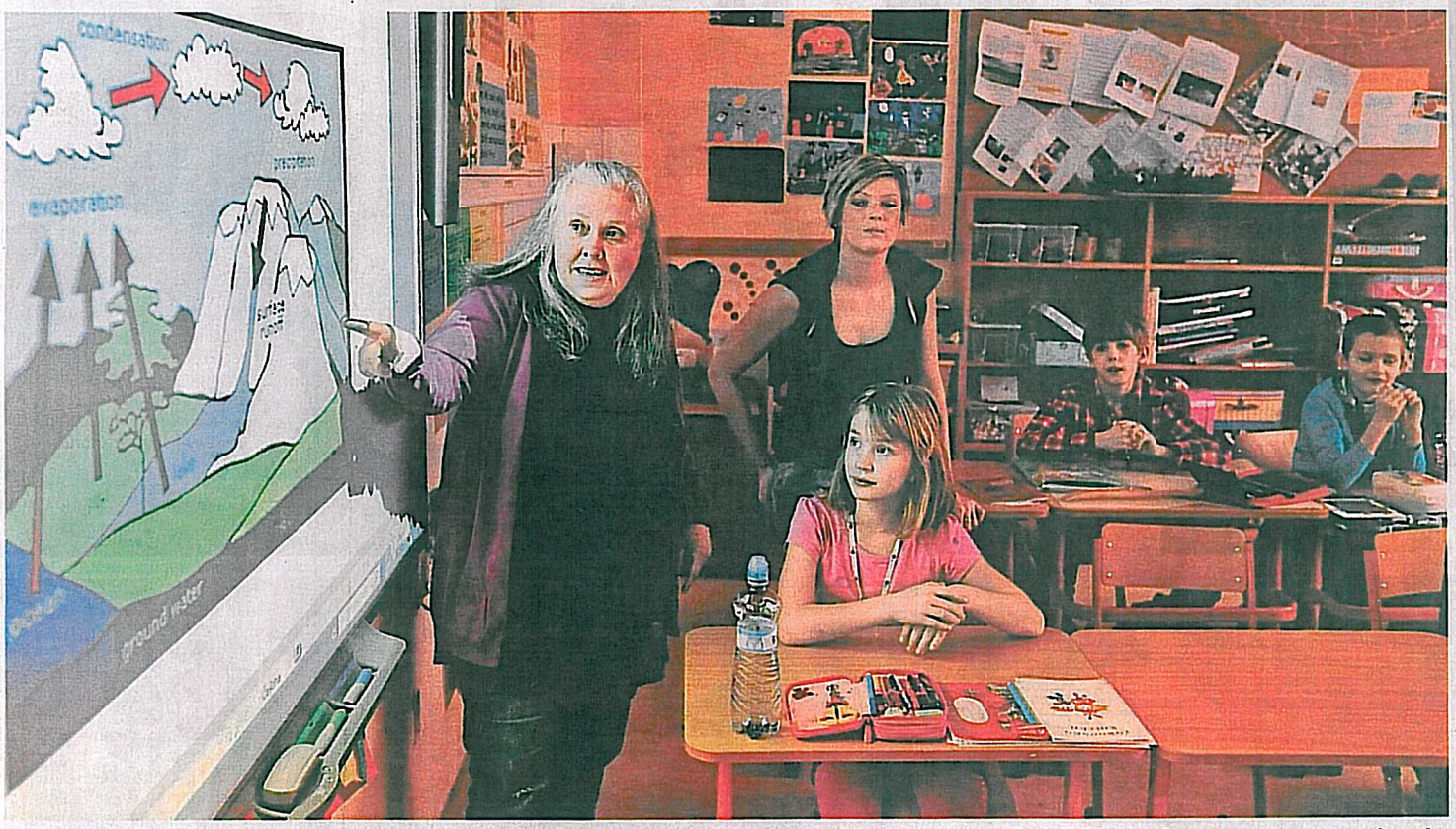

Dvě učitelky. V ZŠ Bílá se občas stane z učitelky asistentka a její roli převezme Anne z Jihoafrické republiky (na snímku vlevo), která se s dětmi učí třeba prvouku. FOTO MAFRA – FRANTIŠEK VLČEK

LENKA POLÁKOVÁ

Základní školy mohou učit jazyky různými způsoby. Tomu nejpřirozenějšímu se blíží metoda, kdy hodinu učí nejen český kantor, ale i rodilý mluvčí. Děti tak vstřebávají jazyk jakoby mimoděk, navíc jim naučená slovíčka i obraty utkví v hlavách na delší dobu. Takovou cestou se vydala Základní škola Bílá v pražských Dejvicích.

Z učitelky pomocnice

Třeťáci mají zrovna prvouku. Ve skupinkách sestavují na iPadech mentální mapu, kterou tvoří cokoli, co souvisí s vodou. Povodí, kanál, přehrada, řeka, koloběh vody v přírodě. To vše nejen v češtině, ale i s anglickými ekvivalenty.

Prvouku je jednou týdně učí metodou CLIL (Content and Language Integrated Learning – obsahově a jazykově integrované učení) třídní učitelka Iva Landgráfová. Ta se ale tuto hodinu vždy promění na koordinátorku a pomocnici. Roli pedagoga přebírá rodilá mluvčí Anne Petzer z Jihoafrické republiky.

Na začátku hodiny si vždy společně zopakují slovíčka z té minulé. Anne je píše na tabuli anglicky, děti dopisují české významy. Pokud si nejsou jisté, pomůže jim v češtině jejich třídní. Při tvorbě mentálních map pak obchází Anne skupinky dětí a pomáhá jim najít to správné slovo. Někdy stačí vysvětlení v angličtině a děti ho naleznou samy, tápající dostanou opět českou nápovědu.

Gramatické chyby se v této hodině neřeší, stěžejní je mluvit. „Proti září vidím velký rozdíl. I děti, které nechtěly vůbec mluvit, styděly se, se teď snaží," konstatuje třídní učitelka s tím, že přínos vidí i pro sebe: „Také jsem se dřív styděla mluvit anglicky, tyto hodiny mi velmi pomáhají, už jsem si zvykla a vidím pokrok i u sebe."

Nejlepší vysvětlení metody CLIL je snaha imitovat přirozenou výuku jazyka tak, aby děti vůbec nevnímaly, že se učí jazyk. Obsahově sice metoda neposkytuje tolik informací jako učení v češtině (nebo jako učení v bilingvní hodině), výhodou této metody ale je, že co se děti naučí, to by mělo v jejich hlavách utkvět na delší dobu.

Jednoho učitele zaplatí škola, druhého rodiče

Právě na výuce jazyků má dejvická základní škola postavený svůj učební plán. „S angličtinou začínáme v první třídě jako s nepovinným předmětem," říká ředitel školy Martin Molčík a pochvaluje si finanční podporu zřizovatele, Prahy 6, díky níž začínají v celé městské části s angličtinou už prvňáci.

Ve zmíněné základní škole mají ti nejmenší angličtinu tři hodiny v týdnu s rodilým mluvčím, nebo dvě hodiny s českým kantorem. Od třetí třídy, kdy je angličtina povinná, mají až do konce docházky angličtinu navýšenou ze tří na čtyři hodiny týdně.

Metodu CLIL tu používají na prvním stupni ve třídách s intenzivní výukou angličtiny. „Ze státního rozpočtu mohu zaplatit jen jednoho učitele," podotýká Molčík s tím, že druhého učitele v hodině platí z příspěvků rodičů. Kromě prvouky mají letošní třeťáci v angličtině i tělocvik. Předměty se vždy po roce mění, loni tak vyučovali třeba výtvarnou výchovu nebo pracovní činnosti.

O výuku v angličtině nejsou ochuzeni ani žáci druhého stupně. Ti už se ale neučí metodou CLIL, ti už mají vybrané předměty v angličtině celé. Tímto způsobem může ale škola učit pouze předměty, na které dostala povolení od ministerstva školství. „Máme povoleno učit v každém ročníku jednu hodinu v angličtině. V šesté třídě je to informatika, v sedmé pracovní činnosti – půl roku technické práce a půl roku vaření. V osmé třídě občanskou výchovu a v deváté matematiku," vyjmenoval ředitel.

Aby mohla škola vyučovat v cizím jazyce nejazykové předměty, musí ministerstvu dodat přehled předmětů, které chce takto učit a v jakém rozsahu. „Také musí prokázat personální, materiální i finanční zajištění výuky a potřebuje i posvěcení zřizovatele a školské rady," vyjmenoval podmínky Patrik Kubas z tiskového oddělení resortu školství. Pokud to škola splní, ministerstvo vydá povolení na dobu neurčitou.

Někdy chybí ochota, někdy odbornost

I když má každá škola možnost vyučovat nejazykové předměty v angličtině, jen hrstka ji využívá. Podle statistických údajů ministerstva školství má zmiňované povolení pouze 87 základních a středních škol.

Ředitel dejvické základní školy Molčík nastiňuje důvody, proč je jich tak málo. Podle něho by měl odborný předmět, jako je třeba matematika, učit matematikář. To znamená, že by škola musela mít učitele s aprobací angličtina a matematika, což třeba ta dejvická nemá. A Molčík upozorňuje ještě na jeden zádrhel: „Naši učitelé nemají problém vést hodinu v angličtině, občas ale mají problém obsahový. Přijde jim třeba při občanské výchově trochu nesmyslné učit ji v angličtině, když se jedná o domácí témata, o Českou republiku. Z mého pohledu je to ale předmět nejvhodnější, protože je nejkomunikativnější," míní Molčík.

Odučit celou občanskou výchovu v angličtině se nebrání například jazykářka Olga Springorum z druhého stupně dejvické školy. Se svými žáky se v hodině baví o první republice a jejích osobnostech, rozeberou konferenci v Haagu nebo uspořádají fiktivní tiskovou konferenci s T. G. Masarykem.

I na druhém stupni by se ale mohla vyučovat metoda CLIL, navíc s tou výhodou, že by škola nemusela žádat o žádné povolení. To se ale využívá zřídka. Proč? Podle Olgy Springorum není na učení anglických slovíček v porovnání s prvním stupněm tolik prostoru, protože se žáci musí naučit velké množství látky. Jde ale o nepochopení. Výhodou této metody totiž je, že ji lze využít v kterékoli hodině jako startovací blok pro jakékoli probírané téma.